



# VAN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

**Rapor No:**  
2023/60

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 26/12/2023 tarih ve 2023/1088 sayılı kararı ile oybirliği ile kabul edilmiştir.

<b>İÇİNDEKİLER.....</b>	<b>ii</b>
<b>KISALTMALAR.....</b>	<b>iii</b>
<b>I. GİRİŞ.....</b>	<b>1</b>
<b>II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....</b>	<b>2</b>
<b>III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....</b>	<b>7</b>
A. Değerlendirme .....	7
B. Tavsiyeler.....	8
1. Van İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler .....	8

- AIÖK/CPT** : Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
- BM** : Birleşmiş Milletler
- CMK** : Ceza Muhakemesi Kanunu
- m<sup>2</sup>** : metrekare
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
- para.** : Paragraf
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması
- vb.** : ve benzeri

## I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı; *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-1 bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesinde; *"gözetimine alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözetim işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözetimine alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözetimine alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği"* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi mucibince

nezarethane; “*şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*” ifade etmektedir.

**6.** 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.

**7.** Anılan görevin icrası kapsamında 3/8/2023 tarihinde Van İl Jandarma Komutanlığı<sup>1</sup> nezarethanelerine habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen ... ve Psikolog ... yer almıştır.

**8.** Ziyaret, Van İl Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK’in UÖM görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Komutanlık ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlığa bağlı nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan<sup>2</sup> olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Komutanlık yetkilileri ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.

**9.** Bu rapor, 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 25/7/2023 tarihli ve 24820 sayılı oluruna istinaden 3/8/2023 tarihinde, Van İl Jandarma Komutanlığı nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

## **II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER**

**10.** 1993 yılında geniş bir arazi üzerinde hizmet binalarının inşasının tamamlanmasıyla faaliyete başlayan Komutanlık, Van şehir merkezine 2 kilometre uzaklıktadır. 2011 yılında Van ilinde yaşanan depremin ardından hizmet binalarının kısmi tadilatlarla güçlendirildiği ifade edilmiştir.

**11.** Komutanlığa ait nezarethane odaları, Komutanlığa ait kampüsün içerisinde bulunan bir hizmet binasının bodrum katında yer almaktadır. Nezarethane odalarının bulunduğu kata dik ve dar bir merdivenle inilmekte olup girişte engelli rampası ve asansörünün bulunmadığı görülmüş bu bağlamda nezarethane girişinin, engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

<sup>1</sup> Bu raporda, Van İl Jandarma Komutanlığı artık kısaca “Komutanlık” olarak ifade edilecektir.

<sup>2</sup> Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca “tutulan” ifadesi kullanılacaktır.

**12.** Komutanlık bünyesinde 4 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Nezarethane odaları aynı boyutlarda olup her biri 9 m<sup>2</sup> (en: 2 m, boy: 3 m, yükseklik: 3,10 m) alana sahiptir.<sup>3</sup>

**13.** Komutanlık yetkilileri ile yapılan görüşmede odalara 12 kişiye kadar tutulan yerleştirilebildiği öğrenilmiştir. Tutulan sayısında yoğunluk yaşanması hâlinde birimlerin kendi aralarında koordine olarak nezarethanelerde dengeli bir yerleşim sağlandığı, başta Komutanlığa en yakın birim olan Van Edremit İlçe Jandarma Komutanlığı nezarethaneleri olmak üzere; civardaki ilçe jandarma komutanlığı nezarethanelerinden destek alındığı bilgisi verilmiştir.

**14.** Uluslararası standartlara<sup>4</sup> göre 7 ile 9 m<sup>2</sup> arası büyüklükteki nezarethane odalarında aynı anda 2’den fazla kişi kalmamalı ve gözaltında tutulan her kişiye, çok kişilik nezarethane odalarında en az 4 m<sup>2</sup> yaşam alanı sağlanmalıdır. Buradan hareketle Ziyaret Heyeti tarafından, bir nezarethane odasına 12 kişiye kadar tutulan yerleştirilmesinin uluslararası standartlara aykırılık teşkil edebileceği sonucuna varılmıştır.

**15.** Nezarethane odalarından biri kadın tutulanlara, diğerleri erkek tutulanlara tahsis edilmiştir. Nezarethane odalarının girişinde odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu gösteren uyarıcı yazıların bulunduğu görülmüştür.

**16.** Nezarethane odalarının birbirlerinden duvarlarla ayrıldığı, oturma bölümlerinin ihtiyaç duyulduğunda uyumak için uygun olacak şekilde yumuşak ve silinebilir kumaş şilte ile kaplı olduğu, odaların tümünde yeterli sayıda temiz battaniye bulunduğu gözlemlenmiştir.

**17.** Odaların havalandırma ve doğal ışık ihtiyaçları, koridorda bulunan delikli menfezler vasıtasıyla sağlanmaktadır. Heyet tarafından, doğal ışığın yetersiz olduğu, ziyaret tarihinde nezarethanein sıcak ve havasız olduğu tespit edilmiştir.

**18.** Isıtmanın, doğalgaz kullanan merkezi ısıtma sistemi ile sağlandığı ifade edilmiştir. Heyet tarafından odaların girişinde kalorifer petekleri bulunduğu gözlemlenmiştir. Ziyaretin gerçekleştiği mevsimin yaz olması hasebiyle ısınma sistemi test edilememiştir. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede ısınma konusunda bir sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

**19.** Her nezarethane odasında 1 tuvalet ve 1 lavabo bulunmaktadır. Heyet tarafından, tuvaletlerin ve lavaboların oldukça eski olduğu ve engelli bireylerin kullanımına uygun

---

<sup>3</sup> 1/6/2015 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25’inci maddesine göre; “Nezarethaneler en az 7 metre kare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır.”

<sup>4</sup> CPT/Inf (2020) 24 Türkiye Raporu, para. 30: “CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m<sup>2</sup> büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m<sup>2</sup> büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m<sup>2</sup> büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.”

olmadığı gözlemlenmiştir. Komutanlık İdaresi lavaboların ve tuvaletlerin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığına farkında olduklarını, engelli bir bireyin tutulmasını gerektiren hallerde yazışma yapılarak savcılık talimatıyla durumlarına uygun bir nezarethaneye naklinin sağlandığı bilgisini paylaşmıştır.

**20.** Nezarethane odalarında bulunan lavabolarda sıcak su imkânının olmadığı görülmüştür.

**21.** Tuvaletlerde sabun, tuvalet kağıdı gibi hijyen malzemelerinin bulunmadığı görülmüş, durum personele sorulduğunda; tutulanlara özel olarak giriş anından itibaren, Komutanlıktan tedarik edilen hijyen malzemelerinin verildiği beyan edilmiştir.

**22.** Komutanlık İdaresi tarafından, tutulanların çoğu zaman kısa süreli kaldığını ve bu yüzden banyo yapma ihtiyacının genelde bulunmadığı ifade edilmiş; yine de tutulanların banyo yapmak istemesi halinde Komutanlıkta yer alan ve askeri koşutta bulunan duşta faydalanabilecekleri, banyoda 24 saat boyunca sıcak su hizmetinin sunulduğu, tutulanların kendisine zarar vermemesi adına banyoda gerekli fiziki düzenlemelerin gerçekleştirildiği dile getirilmiştir.

**23.** Komutanlıkta yangın alarm sistemi ve merdivenin bulunduğu görülmüştür.

**24.** Komutanlık İdaresi tarafından, nezarethane odalarında 3 günde bir rutin temizlik yapıldığı, her gözaltına alma işleminden sonra da ayrıca temizlik yapıldığı, tutulanlar nezarethaneden çıkarıldıktan sonra battaniyelerin Komutanlığın çamaşırhanesinde yıkanıp kurutulduğu ve tekrar kullanıma hazır şekilde bırakıldığı belirtilmiştir. Ancak ziyaret sırasında nezarethane odalarında örümcek ağlarının bulunduğu ve odalardaki tuvaletlerin kirli olduğu görülmüştür.

**25.** Komutanlık İdaresi belediyenin nezarethanede düzenli olarak ilaçlama yaptığını belirtmiştir. Ancak ilaçlama yapıldığına ilişkin olarak yazılı bir belgenin bulunmadığı öğrenilmiştir.

**26.** Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede tutulanların yemek ihtiyacının Komutanlık yemekhanesinde hazırlanan 3 öğün yemekle, su ihtiyacının ise nezarethane odalarında bulunan lavabolardan akan su ile giderildiği öğrenilmiştir. İdare tarafından düzenli olarak Van Halk Sağlığı Laboratuvarında su analizinin yapıldığı, analizlere istinaden lavabolardan akan suyun sağlığa uygun olduğu ifade edilmiştir. Fakat buna ilişkin yazılı bir rapor sunulmamıştır. Ziyaret sırasında söz konusu lavaboların kirli olduğu, buradan su içmenin tutulanların sağlığı ve hijyen açısından uygun olmadığı değerlendirilmiştir.<sup>5</sup>

---

<sup>5</sup> Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Nezarethane İşlemleri" başlıklı 11'inci maddesine göre; d) "Yiyecek ve içecekler önceden kontrol edilir."

**27.** Tutulanlar arasında diyabet, tansiyon, çölyak vb. rahatsızlıkları bulunan kişilerin durumlarını görevli personele bildirmeleri halinde, yemeklerin tutulmanın rahatsızlığına uygun olacak şekilde ayarlandığı dile getirilmiştir.

**28.** Nezarethanelerde tutulan kişilerin herhangi bir ihtiyaçlarının olup olmadığını tespiti için görevli personelce düzenli aralıklarla kontrollerin yapıldığı ifade edilmiş, nezarethane odalarında acil durum butonu bulunduğu görülmüş ancak söz konusu butonların çalışmadığı tespit edilmiştir. Komutanlık İdaresi, nezarethane odalarının görevli personelin bulunduğu konuma seslenme suretiyle iletişim kurulabilecek kadar yakın olduğunu ancak acil durum butonlarına ilişkin sorunun çözülmesi için gerekli çalışmaların yapılacağını belirtmiştir.

**29.** Komutanlık İdaresi tarafından ziyaret gününe kadar herhangi bir şekilde çocuk<sup>6</sup> şahsın nezarethanelerde tutulmadığı, bu konu hakkında Van Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları doğrultusunda hareket edildiği belirtilmiştir.

**30.** Nezarethane seccade ve tespihin mevcut olduğu görülmüş, İdare tarafından ibadet etmek isteyen tutulanların içeride bulunan lavaboda abdest alarak ibadetlerini yapabileceği belirtilmiştir.

**31.** Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede, acil tıbbi müdahale ihtiyacı halinde 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtası ile tutulanlara ilk müdahalenin yapılarak ilgili Cumhuriyet Savcısına duruma ilişkin bilgi verildiği, hastane ortamında müdahale edilmesine karar verilen tutulanların ise tahkikatı yürüten birimde görevli memur eşliğinde en yakın sağlık kuruluşuna sevklerinin sağlandığı, tedavi işlemlerinin tamamlandığına dair doktor raporu ile birlikte tutulanların nezarethaneye giriş işlemlerinin tekrar yapıldığı ifade edilmiştir.

**32.** Komutanlık İdaresi tarafından doktor raporunda sürekli ilaç kullanması gerektiği belirtilen tutulanların ilaçlarının dağıtımının, giriş muayenesini gerçekleştiren doktora bilgi verilerek ve kullanım saatlerine riayet edilerek nezarethane görevlisi tarafından gerçekleştirildiği, raporu veya ilaç reçetesi bulunmayan tutulanların Cumhuriyet Savcısının bilgisi dâhilinde görevli personel refakatinde hastaneye sevk edilerek ilaçlarına ulaşması için gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. İlaçların nezarethane nöbetçi odasında bulunan kilitli dolaplarda tutulduğu görülmüştür.

**33.** Yaşlı, kadın, hamile, engelli veya diğer hassas gruplara mensup tutulanların hastane kontrolü, ilaç, yemek, lavabo vb. özel ihtiyaçlarının karşılanmasının Cumhuriyet Savcısıyla irtibata geçilmesi suretiyle sağlandığı öğrenilmiştir. Komutanlık İdaresi tarafından;

---

<sup>6</sup> 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 6'ncı maddesine göre; b) "Çocuk deyiminden; henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılır."



hasta, yaşlı, hamile, engelli gibi daha hassas gruplardaki şahısların işlemlerinin en kısa sürede yapılmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

**34.** Müdafî, ifade alma ve teşhis odaları nezarethane odalarının bulunduğu binadan farklı bir binada olduğu görülmüştür.

**35.** Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede teşhis odasının yalnız yapay aydınlatma imkânına sahip olduğu, standart bir sorgu odası camı ile 2 bölüme ayrıldığı, bölmeler arası iletişim için gerekli ses sistemi ile yeterli masa ve sandalyeye sahip olduğu görülmüştür.

**36.** Teşhis odasında 3 adet kamera olduğu görülmüş olup Komutanlık personeli kameraların ses kaydı alma özelliği olduğunu ifade etmiştir.

**37.** İfade alma odası ise aynı anda 3 personelin görev yapabileceği şekilde dizayn edilmiş olup yeterli sayıda masa ve sandalyeye sahiptir.

**38.** Ziyaret Heyeti tarafından müdafî ile görüşme odası da incelenmiş olup odanın doğal ışık ve havalandırma imkânına ve yeterli sayıda masa ve sandalyeye sahip olduğu, odada ses kayıt özellikli bir kamera bulunmadığı görülmüştür.<sup>7</sup> Heyet tarafından müdafî ile görüşme odasında yapılan incelemede, odada konuşulanların dışarıdan kısmen duyulabildiği anlaşılmıştır.

**39.** Nezarethane girişinde Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca ve Almanca olmak üzere toplam 6 dilde sanık hakları formunun, Nezarethane Talimatnamesinin ve Nezarethane Alınacak Şahıslarda Dikkat Edilecek Hususlar metninin asılı olduğu görülmüştür. Buna ek olarak tutulanlara bir bilgilendirme formu verildiği, gözaltına alınanlar arasında yabancı kişiler olması halinde savcılık aracılığıyla tercüman talep edildiği öğrenilmiştir.

**40.** Komutanlık İdaresi tarafından, Komutanlıkta herhangi bir elektrik kesintisi yaşanması durumunda Komutanlık bünyesindeki kameraların bağlı olduğu jeneratörün otomatik olarak devreye girdiği ifade edilmiştir.

**41.** Nezarethane Alınanların Kaydına Ait Defter Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş; Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesinde belirtilen hususların defterde yer aldığı, kayıtların eksiksiz tutulduğu ve defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da düzenli olarak incelendiği anlaşılmıştır. Defterde Cumhuriyet Savcısının son denetim tarihi 12/7/2023 olarak görülmüştür.

---

<sup>7</sup> Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin "Müdafî ile görüşme" başlıklı 21'inci maddesine göre; "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz."

**42.** Nezairethane odalarında toplam 6 adet güvenlik kamerası bulunduğu, kamera görüntülerinin geriye dönük olarak 30 gün süreyle saklandığı ve nezairethanede görevli personel tarafından her an takip edildiği gözlemlenmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan kontrollerde kameraların nezairethane odalarını tam olarak gördüğü, nezairethane içinde bulunan tuvaleti görmediği, bu bağlamda mahremiyetin korunduğu tespit edilmiştir.

**43.** Ziyaret Heyeti rastgele seçim usulüyle belirlediği tutulanların defter kayıtları ile kamera kayıtlarını karşılaştırmıştır. İnceleme sırasında defterin tutulma düzeni ya da tutulanların nezairethanede tutulma sürelerine ilişkin mevzuata aykırı bir durum tespit edilmemiştir.

**44.** Nezairethane odalarının girişinde, görevli personel masasının hemen arkasında 15 adet adli emanet dolabı bulunduğu, hepsinin kilitlenebilir tarzda ve anahtarlarının eksiksiz şekilde üzerlerinde olduğu gözlemlenmiştir. Komutanlık İdaresi tarafından, tutulanların üzerinden çıkan eşyaların emanet dolaplarında muhafaza altına alındığı, tutulanlar hakkındaki gerekli işlemler tamamlandığında söz konusu eşyaların tutulanlara teslim edildiği belirtilmiştir.

**45.** Komutanlık nezairehanesinde 2 personelin sürekli olarak bulunduğu belirtilmiştir. İdare tarafından kadın ve erkek personel sayısının yeterli olduğu, gözaltına alınan kadınlarla ilgili işlemlerin kadın personel tarafından yapıldığı, kadın personel için nöbet listesi tutulduğu ve geceyi nezairethanede geçirmesi gereken kişinin kadın olması halinde listeye göre kadın personelin nöbet tuttuğu ifade edilmiştir.

**46.** Komutanlık İdaresi tarafından personelin nezairethanede tutulanlara yönelik yaklaşıma ilişkin düzenli eğitime tabi tutulduğu belirtilmiştir.

### **III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER**

#### **A. Değerlendirme**

**47.** TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Komutanlık personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

## B. Tavsiyeler

### 1. Van İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

**48.** Nezairehanenin engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilmesi,<sup>8</sup>

**49.** Bir nezairethane odasında tutulacak kişi sayısının uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak belirlenmesi,<sup>9</sup>

**50.** Tutulanların lavabolardan sıcak suya erişimlerinin sağlanması için gerekli tesisatın kurulması,

**51.** Nezairethane odalarında doğal ışık ve havalandırma konularına yönelik gerekli iyileştirmelerin yapılması,

**52.** Sabun, tuvalet kağıdı gibi hijyen malzemelerinin her daim nezairethanede bulundurulması,

**53.** Tutulanların banyo yapabilmesi amacıyla nezairethane odalarındaki uygun bir alanın bu amaç için kullanılabilir hale getirilmesi,

**54.** Nezairethane odalarında, lavabo ve tuvaletlerde hijyen kurallarına uygun olacak şekilde düzenli olarak temizliğin<sup>10</sup> sağlanması,

**55.** Belediye tarafından her ay yapılan düzenli olarak yapıldığı ifade edilen ilaçlamanın yazılı olarak belgelenmesi ve kaydının tutulması,

**56.** Nezairethane odalarında bulunan musluklardan akan suyun içilebilir olup olmadığına yönelik su analizi raporlarının düzenli olarak alınması, musluklardan akan suyun içilebilir olup olmadığı konusunda bilgilendirici bir yazının tutulanların görebileceği şekilde asılması,

**57.** Nezairethane odalarındaki acil durum butonunun çalışır hale getirilmesi,<sup>11</sup>

---

<sup>8</sup> BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “*Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.*”

<sup>9</sup> CPT/Inf (2020) 24 Türkiye Raporu, para. 30: “*CPT alıkonulan kişilerin genellikle çok sıkışık yerlerde tutulduğunu bir kez daha tespit etmiştir. Örneğin, ziyaret edilen bazı kurumlarda, 8 m<sup>2</sup> büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda üç kişi ve 9 m<sup>2</sup> büyüklüğündeki hücrelerde aynı anda dört kişinin kaldığı anlaşılmıştır. Komite, Türk makamlarının alıkonulan kişilerin gece boyunca tutulduğu tüm gözaltı hücrelerinde yeterli yaşam alanı olmasını sağlamak için gerekli adımları atması yönündeki tavsiyesini tekrarlamaktadır; 7 ile 9 m<sup>2</sup> büyüklükteki hücrelerde aynı anda ikiden fazla kişi kalmamalıdır.*”

<sup>10</sup> AİÖK Standartları, CPT/Inf (2002)15-part, para. 42. “*Nezairetteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.*”

Mezkûr Yönetmelik'in “Nezairethane ve ifade alma odası başlıklı” 25'inci maddesine göre; “*Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.*”

<sup>11</sup> AİÖK Standartları CPT/Inf (2002)15-part, para.48: “*Polis nezaretindeki kişilerin her zaman nezaret görevlileriyle kolayca temasa geçebilecek durumda olmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır. AİÖK*

58. Müdafî ile görüşme odasının konuşulanların başkalarının duyamayacağı<sup>12</sup> hale getirilmesi,<sup>13</sup>

hususları tavsiye edilmektedir.

---

heyetleri bazen, polis hücrelerinin polis memurlarının normalde bulunduğu ofislerden veya masalardan uzak olduğunu ve gözaltındaki kişilerin polis memurlarının dikkatini çekebilecekleri herhangi bir imkâna (örneğin çağrı sistemi) sahip olmadığını gözlemlemiştir. Bu şartlar altında, çeşitli olaylara (gözaltındaki tutulular arasında şiddet, intihar girişimi, yangın, vs.) zamanında yanıt verilememesi olasılığı oldukça yüksektir.”

<sup>12</sup> Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin “Müdafî ile görüşme” başlıklı 21'inci maddesine göre; “Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz.”

<sup>13</sup> AİÖK Standartları, Kötü muameleyi önleme yolu olarak avukata erişim, CPT/Inf (2011) 28, para.23; “Polis tarafından özgürlüklerinden yoksun bırakılanların bu süreç boyunca avukata erişim hakları, avukatla buluşma hakkını ve de mahrem bir ortamda buluşma hakkını mutlaka içermelidir. Kötü muameleye karşı bir teminat olarak görülen bu hak bağlamında (adil muhakeme aracı olmaktan farklı olarak), avukatın özgürlüğünden yoksun bırakılan şahısla fiziksel olarak aynı ortamda bulunması gerekliliği açıktır. Çünkü ancak bu şekilde ilgili şahsın fiziksel ve psikolojik durumu doğru değerlendirilebilir. Aynı şekilde, avukatla buluşmanın mahrem bir ortamda olmaması halinde, gözaltındaki şahıs nasıl muamele gördüğünü açıklamakta kendisini rahat hissetmeyebilir...”